

Endnu en nationalstat uden:

I anledning af videregivelsen af Nordisk Råds litteraturpris 2019

Medhørets *former* inden for litteratur og kunst udgør måden hvorpå forfatterens og kunstnerens virksomhed er tilstede i verden. Dette medhør er både teori og praksis, fordi den nævnte virksomhed må være i overensstemmelse med nationernes *opløselighed*. Det er en kompliceret overensstemmelse, eftersom den også omfatter den sammenbragthed, der hersker mellem etiske og æstetiske anliggender. Og her kan vilkårene for sammenbragtheden virke ind på såvel udarbejdelsen som på fortællingen, hvorfor spørgsmålet om formen forbliver den afgørende dimension for sammenbringningen. Formen i og omfanget af det, der foregår, hænger sammen: Det er derfor, Jonas Eikas nordiske pristale er mere end et symptom på et grundlæggende *ubehag* i omgangen med kunstnerisk arbejde, og det på begge sider, både på skabersiden og på opleversiden; men det viser også, at formen ikke kan lukke sig om sig selv, eftersom den altid vil have et omfangsproblem: Hvad kom med og hvad kunne ikke. Derfor indeholder talen også en platform for en aktiv undergravning af ubehaget.

Nationernes opløselighed står i hovedsagen og koger uden for sproget som daglig sprogbrug, da opløseligheden hidrører fra den økonomisk magt, der legemliggøres af staten og pengene, dvs. af voldsmonopolet og af kapitalakkumulationen, som udgør menneskehedens betændte dele. Disse to dele af økonomisk magt hænger sammen ved aura, fetich og andre former for dyrkelse, men er i grunden opført på simpel afhængighed mennesker imellem, dvs. tvingende afhængighed også kaldet udbytning. Alle opstande er således i al væsentlighed opstande mod udbytning.

Et af de to store emner, der blev diskuteret i firsernes filosofi var fællesskabet (det andet var konflikten eller tvisten): Jean-Luc Nancy var rundet af dekonstruktionen, og da han i foråret 1983 offentliggjorde sin artikel om *la communauté désœuvrée* – det værkløse eller ørkesløse fællesskab – igangsatte denne tekst en serie filosofiske og litterære overvejelser, hvis hovedbidrag må være Maurice Blanchots bog om “la communauté inavouable”, det uvedgæelige fællesskab, fra december samme år for at ende med Giorgio Agambens Tiananmen-ontologi *La comunità che viene* (1990), det fællesskab der kommer (os i møde) eller det kommende fællesskab, som bogens titel med rette er oversat til på engelsk og tysk: Præsens participium, det akut igangværende i det opkommende eller opstående. Tættere på en skabelsens princip kunne vi ikke komme, i det mindste ikke dengang, da den bølge af opstande, der var begyndt med Maj 68 endte med det midlertidige, men meget omfattende nederlag på Tiananmenpladsen 21 år senere (juni 1989).

Blanchot knyttede da også straks problemet med fællesskabet til den “kommunistiske fordring” i bestemt form: *l'exigence communiste*. Og da Nancy samlede sine bidrag til diskussionen små tre år senere i bogen betitlet *La communauté désœuvrée* (januar 1986) uddybede han Blanchots fordring til en “litterær kommunisme”. Bemærk, at det ikke er en politisk identitet, der her er på færde, forfattere og kunstnere skal ikke til at være “kommunister”, tværtimod,

og Nancys citationstegn angiver ydermere termens vakkelvorne position i den tænkning af fællesskab, der var i gang. Men "litterær kommunisme" var påkrævet af mindst to grunde:

- Dels for at tænke op imod Georges Batailles isolering af den litterære anstrengelse i den symbolske udveksling, når han skrev "Litteraturen kan ikke påtage sig opgaven at ordne den kollektive nødvendighed", hvor *ordonner* på fransk også er at skabe orden i noget og at organisere.
- Og dels fordi der er et samvær, *une communion*, omkring læsningen af litteratur, et samvær der bunder i skrift og tale og som hele tiden fastholder og skærper den sprogbrug, der ellers instrumentaliseres, ja parasiteres af førnævnte økonomiske magt med henblik på opretholdelse og udvidelse af udbytning. Kampen for sprogfagenes autonomi, som i disse dage foregår på Københavns Universitet, indskrives da også lydefrit i litteraturens opgør med den økonomiske magt i den kapitalistiske nation, den være sig statskapitalistisk som Kina eller privatkapitalistisk som Danmark.

Vi er ikke færdige med at analysere Jonas Eikas tale; vi er faktisk først lige begyndt på kommentaren.¹

¹ Jf. Elisabeth Hjort: https://www.hd.se/2019-11-02/jonas-eikas-tal-till-danska-statsministern-har-visst?utm_source=fb&utm_term=d615fc02-f7af-4837-bcfd-78da880d6bea&utm_medium=list-bottom&utm_campaign=ushares&fbclid=IwAR2xgmwIoNX-gBg1B4L6Bi2LNavfnhEUgEdsyx8OgGRfL2tidmkgKZW0FTo